

Klima- og miljødepartementet

Deres ref: Innspill Naturavtale
Vår ref: NINA_naturinnspill0523
Sted: Oslo
Dato: 12.05.2023

Innspill til nasjonal handlingsplan for naturmangfold - NINA

Norsk institutt for Naturforskning (NINA) takker for muligheten til å delta på innspills møte om nasjonal handlingsplan for naturmangfold og for å kunne sende inn skriftlig innspill til dette. Vi har følgende innspill og svar på deres spørsmål som ble sendt ut i invitasjonen:

1. Hva mener dere er de viktigste temaene og virkemidlene Norge bør legge vekt på i vår nasjonale oppfølging av de nye globale målene i naturavtalen?

Det er et stort behov for mer helhetlig kunnskap både om hva vi har per i dag om natur og hvordan vi effektivt skal opprettholde og forbedre naturens tilstand. Dette krever god økologisk kunnskap kombinert med metodeutvikling, gode kart og styringsverktøy, og kunnskapen må være oppdatert, av høy faglig kvalitet og den må åpen og transparent for å sikre at den har legitimitet og at den brukes av beslutningstakere på alle nivåer og i alle relevante sektorer.

I oppfølgingen av naturavtalen må klima, natur og samfunn ses i sammenheng. Systemene for overvåking, rapportering, verdsetting og framskrivning av naturverdier må videreutvikles. Systemene bør være sammenlignbare på tvers av natur og klima. Det er behov for å iverksette standardiserte rammeverk og metoder som gir oversikt over naturregnskap og samlet belastning på natur på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå. Dette vil gi et bedre grunnlag for mer helhetlige vurderinger av samfunnsøkonomiske og økologiske effekter av virkemiddelbruk, og bidra til prioritering av virkemidler for å stanse og reversere tap av natur.

Naturregnskap må bli et helt sentralt kunnskapsgrunnlag når naturhensyn skal avveies mot andre samfunns hensyn ved anvendelse av naturmangfoldloven, ulike sektorlovverk og ikke minst plan- og bygningsloven. For å kunne ta de gode beslutningene i arealplanlegging og forvaltning, må vi først ha heldekkende arealkart og kunnskap om økologisk tilstand. Vi må utvikle både kunnskapsgrunnlag og metoder slik at naturregnskap kan bli et nyttig styringsverktøy. Det er også viktig for å få fram ikke-prissatte konsekvenser i samfunnsøkonomiske vurderinger og analyser. IPBES-rapporten om verdsetting (2022) framhever behovet for at det legges et bredt verdigrunnlag (ikke bare kortsiktige økonomiske konsekvenser) til grunn i beslutninger som har konsekvenser for naturen (se også: [Å verdsette naturen riktig er viktig for å løse naturkrisen \(arccgis.com\)](#)). I tillegg framhever IPBES betydningen av å velge gode

metoder, og å ha bred involvering og gode samarbeidsprosesser. Dette bør derfor legges til grunn også i oppfølging av naturavtalen.

Bedre kunnskap om karbonutslipp, -opptak og -lagring fra natur (over og under bakken) må inngå i rapportering på klimamålene for å sikre at slike økosystemtjenester fra naturen inngår i videre beslutningsprosesser på tvers av sektorer. Det bør rapporteres på status for vern, bærekraftig bruk og restaurering på samme måte som det i dag rapporteres på klimamål til Stortinget i hht. Klimaloven, for eksempel som del av Grønn Bok.

2. Hva er det viktigste din organisasjon eller virksomhet kan bidra med for at verden skal nå de nye globale målene i naturavtalen?

NINA jobber tverrfaglig med naturforskning, klima og samfunn. Vårt viktigste bidrag er knyttet til forskningsbasert kunnskap om arter, økologisk tilstand, arealbruksendringer, klima og andre påvirkningsfaktorer, sett i sammenheng med samfunnsutvikling, virkemidler og lovverk. Vi kan bidra med kunnskap om blant annet:

- naturregnskap som metodisk rammeverk og vurderinger av samlet belastning
- arter og naturtyper, indikatorer og økologisk tilstand
- kart, geodata og modellering og maskinlæring
- naturbaserte løsninger og blå-grønn infrastruktur
- virkninger av påvirkningsfaktorer som arealbruksendringer og klimaendringer
- kunnskapssynteser om natur og økosystemtjenester
- virkemiddelutforming og tiltakseffekter
- metodiske rammeverk tilpasset ulike skalaer og økosystemer samt uttesting og videreutvikling av slike metoder og rammeverk

Vi har et bredt samarbeidsnettverk med andre forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt, samt med en rekke ulike oppdragsgivere (forvaltning, næringsliv og organisasjoner) og øvrige samarbeidspartnere ellers i samfunnet. NINA har en sterk naturvitenskapelig og samfunnsvitenskapelig kompetanse og et ledende forskningsmiljø knyttet til nye metoder (miljø-DNA, geodata og fjernmåling, maskinlæring osv). Gjennom dette kan vi bidra til å få den nødvendige oversikt over naturverdiene som er fundamentet for å oppnå målene i naturavtalen.

NINA har også sterk kompetanse innen samfunnsforskning, hvor vi kan bidra til å redusere konflikter som vil oppstå når tiltak for å nå naturavtalen skal iverksettes. NINA har også eksperter på prosessarbeid for å få ulike parter til forhandlingsbordet i målet om å enes om nødvendige tiltak for å nå naturavtalen. Blant annet har NINA-forskere vært sentrale i utarbeidelsen av IUCN-s nye retningslinjer for håndtering av konflikter mellom folk og ville dyr for å oppnå sameksistens.

NINA vil gjennom sitt forsknings- og utviklingsarbeid være en svært sentral bidragsyter i sitt arbeid med kunnskap som trengs for å sikre at alle delene av naturavtalen blir oppnådd.

3. Hva mener dere om Norges muligheter til å bidra til å oppnå de globale målene? Har vi bedre eller dårligere forutsetninger på noen områder?

Arealnedbygging, fragmentering og endret arealbruk er de viktigste årsakene til tap av natur, globalt og i Norge. Sammenlignet med mange andre land har Norge etablerte lovverk, styringsverktøy og kunnskapssystemer som er en forutsetning for å kunne nå overordnede mål for natur. Dersom disse virkemidlene er videreutviklet for å bedre adressere årsakene til tap av natur og bidra til å reversere dette, vil Norge kunne oppnå målsettingene for natur.

- Kommunene er de viktigste arealforvalterne i Norge. Derfor er det vesentlig at kommunene har verktøyene som er nødvendig for å redusere grad av nedbygging av viktig natur i kommunene. Et **oppdatert lovverk** (spesielt PBL og NML) er nøkkelen her og praktisering og oppfølging av disse,

sammen med bedre kunnskap, bedre kartsystemer og bedre veiledning av og kompetanse i kommunene. KS er en vesentlig samarbeidspartner og aktør i arbeidet med å få dette til. Det er en forutsetning at arealpolitikken i vesentlig grad knyttes bedre opp mot de retningslinjer og lovverk som gjelder for klimapolitikken, både mht. arealpolitikk som er relevant for klima og for klimatilpasning.

- Det er allerede mye **innovativt arbeid** som muliggjør framdrift for å nå naturmålene. For eksempel er det rask utvikling av geodata og **kartprodukter** basert på bruk av en kombinasjon av fjernmålingsdata, bakkesannheter og maskinlæringsmetoder som muliggjør enkel tilgang til gode, heldekkende og oppdaterte kartprodukter for økosystemer og inngrep i økosystemene. Et annet eksempel er rask utvikling av **naturbaserte løsninger** for bevaring og restaurering av natur samtidig som det bidrar til samfunns mål og klimamål. Løsningene kan bidra til bedre pollinering av matplanter, økt karbonbinding og håndtering av overvann. Slike løsninger er et satsningsområde for NINA. Vi har oppdrag fra både norske kommuner og næringer som har viljen til å sikre økt bærekraft, etterleve nye krav og se deres virksomhet i sammenheng med natur- og klima. De har satser både å utvikle bedre kartgrunnlag og oversikt over sine natur- og karbonverdier samt verktøy for verdsetting, ivaretagelse og restaurering av disse. Denne type satsing gir et godt grunnlag for videre måloppnåelse.
- Norge har ulike **insentiver og andre virkemidler** for natur både i miljøforvaltningen og andre sektorer. Disse kan styrkes og oppskaleres for å sikre at gjennomføringen av tiltak for vern, bærekraftig bruk og restaurering av natur bidrar tilstrekkelig for å nå målene innenfor avtalens tidsplan. Det er også startet opp et arbeid med å vurdere ulike **miljøskadelige subsidier** og fjerning av disse slik at naturavtalen kan innfris. Bedre samarbeid på tvers av sektorer for kunnskap om virkemiddelbruk og miljøeffekter er en forutsetning for å sikre gode samfunnsøkonomiske og **økologiske effekter av virkemiddelbruken**.
- Norge har gode forutsetninger til å delta på **internasjonale kunnskapsarenaer** med samarbeidspartnere som har felles mål for natur og klima. Det er viktig å sikre videre tilgang til **EUs forskningsmekanismer** som Horisont Europa og Biodiversa samt Nordiske initiativer for å dele erfaringer og sikre rask innovasjon som trengs for å nå målene i naturavtalen. God dialog mellom forvaltning, næringer, kunnskapsinstitusjoner og Norges forskningsråd er et godt fundament for videre samarbeid. Finansiering av et kunnskapsløft vil gi bedre kapasitet for kunnskapsleveranser og en kunnskapsbasert forvaltning av våre naturverdier framover.

Med vennlig hilsen

Kristin Thorsrud Teien
Forskningssjef, NINA Oslo